MỘT SỐ BIỆN PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY HỌC KẾT HỢP TRONG GIẢNG DẠY CÁC MÔN KHOA HỌC MÁC - LÊNIN Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ - KỸ THUẬT CÔNG NGHIỆP

SOME MEASURES TO IMPROVE TEACHING QUALITY COMBINED TEACHING MARXISTIC - LENINNIST SCIENCE SUBJECTS AT UNIVERSITY OF ECONOMICS - TECHNOLOGY FOR INDUSTRIES

Nguyễn Thị Mỹ Hạnh

Khoa: Lý luận chính trị và Pháp luật, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

Đến tòa soạn ngày 20/02/2024, chấp nhận đăng bài ngày 02/04/2024

Tóm tắt: Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 và đại dịch Covid-19 tác động đến mọi mặt đời sống xã hội, thúc đẩy chuyển đổi số trong quá trình quản lý dạy và học. Xu hướng dạy và học theo mô hình trực tuyến là một xu thế tất yếu trong tương lai. Tuy nhiên, vẫn không thể phủ nhận được vai trò của phương pháp dạy học truyền thống. Chính vì vậy, để quá trình dạy và học đạt kết quả cao thì cần kết hợp giữa phương pháp giảng dạy truyền thống với phương pháp giảng dạy hiện đại. Trong đó, phương pháp dạy học kết hợp giữa trực tiếp và trực tuyến (dạy học kết hợp) được áp dụng rộng rãi. Dạy học kết hợp là một bước chuyển tiếp từ mô hình học tập truyền thống sang mô hình học tập mới. Do đó, việc đầu tư, xây dựng cơ sở hạ tầng, trang thiết bị, nhân sự giảng dạy phục vụ cho dạy học kết hợp cũng là một vấn đề cấp thiết tại Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp.

Từ khóa: Dạy học kết hợp, dạy học trực tuyến, dạy học trực tiếp, phương pháp dạy học kết hợp.

Abstract: The 4th industrial revolution and the Covid-19 pandemic impact all aspects of social life, promoting digital transformation in the teaching and learning management process. The trend of teaching and learning online is an inevitable trend in the future. However, the role of traditional teaching methods cannot be denied. Therefore, in order for the teaching and learning process to achieve high results, it is necessary to combine traditional teaching methods with modern teaching methods. Among them, the teaching method combining face-to-face and online (blended teaching) is widely applied. Blended teaching is a transition from the traditional learning model to the online learning model. Therefore, investing and building infrastructure, equipment, and teaching personnel to serve combined teaching is also an urgent issue at University of Economics - Technology for Industries.

Keywords: Combined teaching, online teaching, direct teaching, combined teaching method.,

1. MỞ ĐẦU

Dưới sự tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0, dạy học kết hợp đang là xu thế trong cơ sở giáo dục hiện nay. Nhiều quốc gia trên thế giới đã triển khai mô hình dạy học kết hợp không chỉ ở bậc đại học mà cả ở bậc học phổ thông. Ở Việt Nam, dạy học kết hợp mới chỉ bắt đầu phát triển trong những năm gần đây, khi mạng internet được kết nối rộng rãi tới tất cả các trường học. Tuy nhiên, dạy học kết hợp trong các trường đại học ở Việt Nam trước đại dịch Covid-19 còn diễn ra ở quy mô nhỏ, mang tính chất thử nghiệm. Khi đại dịch Covid-19 xuất hiện, diễn biến phức tạp, các trường học phải đóng cửa tạm thời. Thực hiện chỉ đạo của Bộ Giáo dục và Đào tạo, với quan điểm học

sinh không đến trường nhưng không ngừng việc học, các nhà trường đã tiến hành dạy học trực tuyến cho học sinh để giải quyết nhu cầu học tập trước mắt. Sau khi đại dịch Covid -19 kết thúc, nhận thấy những lợi thế từ dạy học trực tuyến, mô hình dạy học kết hợp ngày càng được sử dụng rộng rãi và phổ biến ở tất cả các bậc học trong các cơ sở giáo dục ở nước ta. Trong bối cảnh đó, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp đã tổ chức dạy học kết hợp trực tuyến và trực tiếp cho sinh viên nhằm đảm bảo tính liên tục của quá trình đào tạo, đồng thời thích nghi với yêu cầu, đòi hỏi của tình hình thực tiễn.

Trong phạm vi bài viết này, tác giả đi tìm hiểu thực trạng mô hình giảng dạy kết hợp các môn khoa học Mác - Lênin ở Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp và đề xuất một số giải pháp, kiến nghị.

2. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm dạy học kết hợp

Dạy học kết hợp đang là xu hướng trong giáo dục hiện nay. Bởi, sự phát triển nhanh chóng của công nghệ số đã làm cho giáo dục từ xa hình thành và phát triển một cách rộng rãi. Hầu hết các thuật ngữ: học tập trực tuyến, học tập mở nhờ sự hỗ trợ của thiết bị công nghệ, đều có điểm chung là khả năng sử dụng thiết bị công nghệ (máy tính, điện thoại, thiết bị nghe nhìn thông minh…) được kết nối với mạng wifi cung cấp khả năng học tập mọi lúc, mọi nơi trong bất kỳ địa điểm nào miễn là có mạng kết nối internet.

Theo Thông tư số 12/2016/TT-BGDĐT ngày 22/4/2016 của Bộ Giáo dục và Đào tạo đã đưa ra quy định về việc ứng dụng công nghệ thông tin trong đào tạo qua mạng là việc sử dụng các trang thiết bị điện tử, phần mềm, học liệu điện tử và mạng viễn thông (chủ yếu là mạng internet) hỗ trợ các hoạt động dạy - học, nhằm đổi mới phương pháp dạy - học, nâng cao hiệu quả công tác đào tạo, một số mô hình ứng dụng công nghệ thông tin trong đào tạo qua mạng phổ biến là: đào tạo kết hợp - blended learning, học tập điện tử e-learning". Bộ Giáo dục Đào tạo đã định nghĩa: "Đào tạo kết hợp (blended learning) là việc kết hợp phương thức học tập điện tử (e-learning) với phương thức dạy - học truyền thống (theo đó người dạy và người học cùng có mặt) nhằm nâng cao hiệu quả công tác đào tạo và chất lượng giáo dục [1]. Trong đó "Học tập điện tử (e-learning) là hình thức học tập, qua đó người học có thể tự học mọi lúc, học mọi nơi thông qua các học liệu điện tử đa phương tiện (lời giảng, lời thuyết minh, âm thanh, hình ảnh, video, đồ họa,…). Các hình thức học tập như m-learning (học thông qua thiết bị di động: điện thoại thông minh, máy tính bảng, màn hình tương tác), u-learning (học thông qua các phương thức tương tác thực tế ảo diễn ra bất kỳ nơi nào), hay smart-learning (phương tiện học tập thông minh) đều là các hình thái của học tập điện tử e-learning" [1].

Nhiều nghiên cứu của các chuyên gia khẳng định, phương pháp dạy học kết hợp là một xu thế đào tạo trong thời đại mới vì có khả năng mang lại hiệu quả cao trong ngành giáo dục, cũng như đáp ứng nhu cầu học tập mọi lúc, mọi nơi của người học.

2.2. Ưu, nhược điểm của phương pháp dạy học kết hợp

Dạy học kết hợp củng cố những gì tốt nhất của cả phương pháp dạy học truyền thống và trực tuyến. Trong khi học trên lớp là quan trọng để rèn luyện tính kỷ luật cho tổng thể học sinh thông qua các quy định, thì học trực tuyến giúp học sinh tự rèn luyện tính kỷ luật của bản thân. Vì vậy, phương pháp dạy học kết hợp có một số những ưu điểm vượt trội

sau so với phương pháp dạy học truyền thống hoặc dạy học trực tuyến.

Thứ nhất, phương pháp dạy học kết hợp cho phép sinh viên khám phá thông tin hoặc truy cập bất kỳ lúc nào họ cần, kết hợp với việc học trên lớp, giúp cả giảng viên và sinh viên quản lý thời gian, kỷ luật học tập theo nhịp độ và lịch trình của riêng mình, xây dựng mối quan hệ tốt hơn giữa người học và người dạy.

Thứ hai, phương pháp dạy học kết hợp giúp người học dễ dàng trao đổi về bài tập, thông báo, kết quả kiểm tra hoặc bất kỳ điều gì mà họ cần biết từ giảng viên của mình và làm cho việc đánh giá được cá nhân hóa và hiệu quả hơn.

Thứ ba, phương pháp dạy học kết hợp làm cho giáo dục trở nên linh hoạt hơn và dễ tiếp cận hơn với nhiều đối tượng người học khác nhau.

Thứ tư, phương pháp dạy học kết hợp giúp học sinh khám phá công nghệ và sử dụng các công cụ hoặc kỹ thuật khác nhau để học tập, chẳng hạn như Powerpoint, lớp học ảo, bài giảng video, …

Thứ năm, phương pháp dạy học kết hợp cải thiện chất lượng giáo dục học tập trực tuyến cung cấp nhiều lựa chọn hơn về lựa chọn nội dung và thông tin làm cho việc giảng dạy, học tập hiệu quả và năng suất hơn.

Tuy nhiên, dạy học kết hợp cũng còn có những hạn chế, như quá trình học trực tuyến gặp khó khăn trong vấn đề liên quan đến công nghệ như: lỗi tải xuống, sự cố cài đặt, sự cố đăng nhập, sự cố với âm thanh và video,… thỉnh thoảng người học thấy việc học trực tuyến là nhàm chán, không có hứng thú. Người học cảm thấy thiếu mối quan hệ cộng đồng, thiếu hỗ trợ về vấn đề kỹ thuật, khó hiểu đối với bài giảng,… là những rào cản lớn đối với việc học trực tuyến. Người dạy cũng không thể quán xuyến và quản lý hiệu quả học sinh học trực tuyến vì khi đang giảng bài, giáo viên không thể theo dõi hết xem học sinh học trực tuyến có tập trung nghe giảng hay làm việc riêng. Người dạy phải dành nhiều thời gian để đầu tư vào bài giảng để tạo ra hiệu quả khi đưa ra các hướng dẫn học trực tuyến, tạo điều kiện cho người học phản hồi, đặt câu hỏi và mở rộng phạm vi kiến thức. Người dạy phải tập trung vào phương pháp sư phạm học tập hợp tác, học tập tình huống và học tập dựa trên dự án thông qua các hướng dẫn trực tuyến.

2.3. Thực trạng dạy học kết hợp trong giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin ở Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp hiện nay

Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4 và đại dịch Covid-19 tác động đến mọi mặt đời sống xã hội, thúc đẩy chuyển đổi số trong quản lý dạy và học tại Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp trở thành vấn đề cấp thiết. Đến nay, việc ứng dụng công nghệ trong quản lý hoạt động đào tạo, bồi dưỡng đối với hình thức kết hợp giữa trực tiếp và trực tuyến của Nhà trường đã đạt kết quả nhất định. Phương pháp dạy học kết hợp tại Trường Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp đã được áp dụng ở tất cả các môn học lý thuyết, giáo viên đã được trang bị kỹ năng cơ bản qua các buổi tập huấn về giảng dạy trực tuyến, giảng dạy kết hợp, các khoa chuyên môn đã tổ chức các cuộc Hội thảo nghiên cứu, đưa ra các giải pháp, kiến nghị khi áp dụng mô hình giảng dạy kết hợp trong Nhà trường. Tất cả các khoa đã tổ chức giảng dạy thử nghiệm trước khi đưa vào áp dụng trong phạm vi toàn trường.

Cơ sở vật chất để phục vụ mô hình giảng dạy kết hợp rất được Nhà trường chú trọng. Ngay khi xảy ra đại dịch Covid-19, Ban lãnh đạo

nhà trường đã nhanh chóng tìm giải pháp khắc phục để không làm ngừng việc học tập của sinh viên. Nhà trường đã thích ứng chuyển đổi số, áp dụng triệt để công nghệ thông tin trong các hoạt động, cụ thể như: hoàn thiện hệ thống học tập trực tuyến trên LMS, Zoom, Meet... Các phòng học được trang bị đầy đủ hệ thống, máy tính, máy chiếu, màn hình LCD, mạng internet tốc cao, ổn định để đảm bảo việc kết nối và truy cập vào các tài liệu trực tuyến một cách thuận lợi. Các khoa đã xây dựng bài giảng điện tử, bài giảng trực tuyến để sinh viên có thể truy cập và học tập mọi lúc, mọi nơi. Tuy nhiên, vẫn còn một số hạn chế như không đủ phòng học trang bị công nghệ giảng dạy trực tuyến, không đủ nguồn lực để đầu tư vào cơ sở vật chất, bộ phận hỗ trợ IT của Nhà trường còn mỏng, chưa hướng dẫn và đáp ứng kịp thời cho giảng viên và sinh viên về việc sử dụng công nghệ trong giảng dạy và học tập trực tuyến.

Hiện nay, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp đào tạo chuyên sâu các lĩnh vực về kinh tế, kỹ thuật như: kế toán, thương mại, quản trị kinh doanh, điện, điện tử, tin học, may, dệt…, nên các môn khoa học Mác - Lênin chỉ là các môn học đại cương. Đây là những môn học mang tính đặc thù, có khối lượng kiến thức lớn, nhiều khái niệm, phạm trù trừu tượng. Với đội ngũ giảng viên của Bộ môn Khoa học Mác - Lênin gồm 2 giảng viên có trình độ tiến sĩ, 13 giảng viên có trình độ thạc sĩ, được đào tạo chuyên sâu, giảng dạy đúng chuyên ngành. Trước đây, Bộ môn chủ yếu sử dụng phương pháp diễn giảng, một phương pháp được coi là phương pháp pháp truyền thống trong việc giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin. Phương pháp này có nhiều ưu điểm đối với các môn thuộc khoa học xã hội nhân văn vì: dễ sử dụng, ít đòi hỏi các điều kiện khoa học kỹ thuật phức tạp kèm theo, phân tích sâu sắc các khái niệm, phạm trù, quy luật, giúp cho người đọc nắm bắt được bài giảng một cách hệ thống và sâu sắc. Tuy nhiên, phương pháp diễn giảng cũng có nhiều nhược điểm là làm cho người học dễ thụ động, ít độc lập suy nghĩ, không biết cách vận dụng tri thức lý luận vào thực tiễn. Hơn nữa, việc ứng dụng công nghệ thông tin vào dạy học còn khá hạn chế. Khi chuyển sang dạy học kết hợp, đa số giảng viên vẫn sử dụng phương pháp chiếu slide và thuyết trình.

Sinh viên thường có tâm lý coi các môn khoa học Mác - Lênin là môn phụ, không cần thiết phải đầu tư nhiều thời gian học. Phần lớn sinh viên khi được hỏi về mục tiêu môn học này đều xác định học để thi qua môn, chứ không có hứng thú học tập môn học vì nó khô khan và thiếu tính thực tiễn, không có ứng dụng vào nghề nghiệp được lựa chọn, nên có tâm lý coi thường môn học. Bên cạnh đó, khi chuyển đổi từ mô hình học tập truyền thống sang mô hình học tập kết hợp, một bộ phận không nhỏ sinh viên còn thiếu thiết bị, phương tiện để học tập. Sinh viên có mức độ tiếp cận công nghệ và khả năng tự học khác nhau, dẫn đến sự chênh lệch trong việc tiếp cận phương pháp dạy học kết hợp này. Tất nhiên, vẫn có nhiều em sinh viên có thái độ tích cực, chủ động, sáng tạo trong học tập môn học, nhưng phần lớn sinh viên hoặc là có tâm lý coi thường không muốn học, hoặc cho rằng các môn học này quá khó không học được. Đây là vấn đề gây khó khăn cho giảng viên khi giảng dạy. Vấn đề này cần một khoảng thời gian dài để cải thiện, nhà trường phối hợp với các đoàn thể và giảng viên phải tạo cảm hứng, khuyến khích và hướng dẫn cách áp dụng những lý thuyết này vào cuộc sống và công việc hàng ngày để sinh viên cảm thấy cần thiết phải học tốt các môn khoa học Mác - Lênin.

Qua thực tế giảng dạy chúng tôi nhận thấy

không thể phát huy được tư duy sáng tạo của sinh viên, với tính chủ động cao trong học tập nếu giảng viên chỉ sử dụng phương pháp diễn giảng trong giảng dạy. Do đó, trong quá trình giảng dạy, giảng viên của Bộ môn đã căn cứ vào từng chương, từng cụm chương cụ thể để kết hợp thêm các phương pháp khác tích cực, phù hợp với môn học khoa học Mác - Lênin để khắc phục nhược điểm của phương pháp giảng dạy truyền thống. Chính vì vậy, tác giả mạnh dạn đưa ra một số những kiến nghị để phát huy tối ưu phương pháp giảng dạy kết hợp.

2.4. Một số kiến nghị, giải pháp dạy học kết hợp có hiệu quả trong giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin tại Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật công nghiệp

2.4.1. Trang bị cơ sở vật chất, tổ chức tập huấn, đào tạo đội ngũ giảng viên biết sử dụng các thiết bị hỗ trợ, công nghệ thông tin thành thạo

Giáo dục trong thời đại 4.0 chắc chắn không thể thiếu sự hỗ trợ của công nghệ thông tin. Thành thạo công nghệ thông tin chính là yêu cầu cần có đối với giảng viên ở thời điểm hiện tại và trong tương lai. Để có giờ dạy học trực tuyến, dạy học kết hợp hiệu quả cao, giảng viên phải thực sự làm chủ được các công cụ, thiết bị công nghệ. Bởi lẽ môi trường tương tác với sinh viên học trực truyến trên nền tảng online khác xa với hình thức dạy học truyền thống. Với tư cách là người dạy, giảng viên cần biết sử dụng các phần mềm, kết hợp các hình thức dạy học để tạo ra một giờ học thú vị, thu hút và tương tác một cách tự nhiên nhất có thể. Ngoài ra, nắm vững các kiến thức về công nghệ cũng giúp chúng ta khắc phục được những sự cố phát sinh trong quá trình dạy học trực tuyến và dạy học kết hợp.

Để dạy học kết hợp hiệu quả, các thiết bị, công cụ, phương tiện hỗ trợ quá trình dạy học đòi hỏi giảng viên phải trang bị các thiết bị sau:

- Laptop/PC/Ipad/điện thoại: Đây là các thiết bị đầu tiên không thể thiếu khi giảng viên dạy học trực tuyến. Giảng viên có thể sử dụng laptop, PC hoặc điện thoại đều được. Yêu cầu của các thiết bị này phải đảm bảo hoạt động tốt, ổn định; cấu hình mạnh…
- Mạng internet: Học online thì điều thứ hai không thể thiếu đó chính là mạng internet. Đây sẽ là thứ thiết yếu để ứng dụng dạy học trực tuyến hiệu quả; giảng viên nên chọn sử dụng gói internet cáp quang tốc độ cao để có tốc độ dùng nhanh, mượt, ít bị gián đoạn khi mạng có tốc độ cao.
- Webcam ghi hình: Khi dạy trực tuyến nên việc tập trung của sinh viên sẽ kém đi hơn rất nhiều so với học trực tiếp tại lớp. Đầu tư vào webcam sẽ giúp tăng chất lượng giảng dạy trực tuyến. Giảng viên sẽ thấy rõ ràng sinh viên trong lớp, bài giảng cũng được ghi lại với chất lượng video tốt.
- Micro: Dạy học online tại nhà thường sẽ dễ bị ảnh hưởng bởi âm thanh ồn ào xung quanh. Vì vậy, thiết bị của giảng viên phải có chất lượng micro tốt, không rung, dè, méo tiếng khi giảng.
- Tai nghe: Đi kèm với micro giảng viên có thể sử dụng thêm tai nghe để nghe sinh viên phát biểu rõ hơn. Tai nghe cũng giúp giảng không bị ảnh hưởng các tiếng ồn bên ngoài, tập trung vào giảng dạy tốt hơn.

Để giúp cho giảng viên sử dụng tốt các thiết bị nêu ở trên, Nhà trường có chính sách hỗ trợ thiết bị, tài chính để giảng viên được trang bị đầy đủ các thiết bị này. Bên cạnh đó, phải tổ chức đào tạo thông qua các buổi tập huấn, giúp giảng viên sử dụng thành thạo các thiết bị hỗ trợ và công nghệ thông tin. Tạo điều

kiện cho giảng viên tham gia các khóa học, hội thảo, seminar về ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy để họ áp dụng hiệu quả.

2.4.2. Mỗi giảng viên phải là người hình thành tư duy tích cực, chủ động, sáng tạo trong giảng dạy

Tính tự giác, tích cực, chủ động là yếu tố không thể thiếu của giảng viên. Nền giáo dục hiện tại không còn dừng lại ở tư duy một chiều mà cần có sự phản biện, trao đổi để giúp sinh viên phát huy được tính chủ động. Trong dạy học trực tuyến, dạy học kết hợp thì những điều này lại càng phải được phát huy nhiều hơn nữa.

Bên cạnh đó, giảng viên phải tâm huyết, nghiêm túc với nghề là yếu tố cực kỳ quan trọng. Chỉ khi có những phẩm chất này, người giảng viên mới thực sự tận tâm để đem đến những giờ học chất lượng và cách dạy học trực tuyến, dạy học kết hợp hiệu quả. Hơn nữa, khi hình thức học trực tuyến, dạy học kết hợp còn khá mới mẻ, nếu không thực sự tâm huyết và nghiêm túc với bản thân thì rất khó để giảng viên có thể thích nghi và vượt qua khó khăn trong quá trình giảng dạy.

Giảng viên phải thiết kế một bài giảng dễ hiểu, khoa học, cung cấp đầy đủ tài liệu, chủ đề thảo luận, bài tập… phù hợp với giảng dạy kết hợp cũng là cách giúp sinh viên hứng thú hơn trong học tập. Giảng viên có thể chủ động quay lại quá trình giảng bài của mình để sinh viên có thể xem lại nếu cần cũng như để giảng viên kiểm tra lại bài giảng của mình đã hiệu quả và phù hợp chưa.

2.4.3. Người học phải xây dựng mục tiêu, kế hoạch học tập rõ ràng, phát huy tính tự giác, tích cực, chủ động trong học tập để đạt kết quả tốt

Trong phương pháp giáo dục khoa học, thể hiện sự thống nhất biện chứng giữa quá trình dạy và học là phát huy tính tự giác, tích cực, chủ động, tư duy sáng tạo của người học, bồi dưỡng cho người học năng lực tự học và hợp tác, khả năng thực hành, lòng say mê với nghề, có ý chí vươn lên [2]. Chính vì vậy, giảng viên phải đồng hành cùng với sinh viên, giúp sinh viên xây dựng mục tiêu học tập. Dù là các buổi học trực tuyến hay buổi học trực tiếp thì sinh viên cũng cần phải xác định mục tiêu học tập rõ ràng. Chỉ khi có mục tiêu, sinh viên mới thực sự tự giác, tập trung, có kế hoạch học tập cũng như chủ động khắc phục các khó khăn gặp phải trong quá trình học tập. Hơn nữa, học trực tuyến là môi trường học có nhiều cám dỗ bởi giáo viên không trực tiếp có mặt để quản lý sinh viên, sinh viên sẵn có các thiết bị công nghệ, tác động của mạng xã hội. Vì vậy, sinh viên phải tự giác, tích cực, chủ động trong học tập. Việc đặt ra mục tiêu học tập rõ ràng sẽ giúp sinh vên biết mình thực sự cần gì, mình đang học vì điều gì. Từ đó nâng cao quyết tâm, chủ động hơn trong học tập. Vì thế, giảng viên cũng nên hỗ trợ để sinh viên hiểu được mục tiêu học tập, mang lại những giờ học trực tuyến thực sự hiệu quả, thú vị.

2.4.4. Đổi mới hình thức giảng dạy bằng biện pháp tăng cường khả năng tương tác của giảng viên với sinh viên, khắc phục những hạn chế của phương pháp dạy học truyền thống

Tăng cường khả năng tương tác giữa giảng viên và sinh viên là yếu tố quan trọng để đảm bảo hiệu quả của phương pháp dạy học kết hợp, giúp sinh viên học tập hiệu quả và phát triển toàn diện, khắc phục được những hạn chế của phương pháp dạy học truyền thống. Cụ thể đối với từng phương pháp như sau:

Đối với phương pháp giảng dạy theo tình huống (Case study): Trong giảng dạy các môn học khoa học Mác - Lênin, giảng viên có thể

tạo ra một môi trường học tập tích cực, khuyến khích sự tương tác giữa giảng viên và sinh viên, đồng thời giúp sinh viên áp dụng lý thuyết vào thực tiễn một cách linh hoạt và sáng tạo. Giảng viên đưa một tình huống thực tế, sau đó yêu cầu sinh viên áp dụng lý thuyết đã học của môn học để giải quyết vấn đề. Giảng viên đưa ra các gợi mở, khuyến khích sinh viên đưa ra các giả thuyết, đặt câu hỏi, phân tích và giải quyết vấn đề. Các chủ đề giảng viên đưa lên diễn đàn học tập trực tuyến để sinh viên tham gia trao đổi thảo luận. Các ý kiến tham gia thảo luận có thể là ý kiến cá nhân, hoặc là kết quả làm việc của tập thể nhóm. Sau đó, giảng viên cho sinh viên trình bày trước lớp, đưa ra ý kiến, lập luận giải quyết tình huống và giải pháp đề xuất. Sau mỗi chủ đề, giảng viên sẽ có những đánh giá, so sánh các giải pháp để sinh viên có thể học hỏi từ nhau. Với phương pháp này đã tạo ra sự tương tác tích cực và một môi trường học tập cởi mở giữa giảng viên và sinh viên.

Đối với phương pháp diễn giảng: Khi diễn giảng, giảng viên cần trình bày đúng trọng tâm vấn đề, dùng từ ngữ đơn giản và dễ hiểu nhất, đưa kèm các ví dụ minh họa, tổng kết lại ý chính sau từng phần… Giảng viên có thể sử dụng kết hợp các dạng bài tập củng cố và kiểm tra kiến thức nhằm đánh giá khả năng tiếp thu bài giảng của sinh viên từ đó điều chỉnh bài giảng cho phù hợp.

Giảng viên yêu cầu sinh viên đọc và tóm tắt tài liệu về bài học mới, trả lời câu hỏi, vận dụng giải quyết tình huống hoặc hoàn thành các phiếu học tập để kiểm tra kết quả đọc hiểu của sinh viên sinh viên về nội dung bài học. Việc yêu cầu sinh viên làm việc với bài giảng trước giờ học trực tuyến giúp giảng viên có thời gian lắng nghe các báo cáo, trao đổi, chia sẻ về phần chuẩn bị bài của sinh viên. Để đạt được 3 mức độ đầu trong thang đo cấp độ tư duy của Bloom (ghi nhớ, thông hiểu, vận dụng), sinh viên sẽ tự học ở nhà thông qua video bài giảng, nghiên cứu tài liệu trên internet dưới sự hướng dẫn của giảng viên. Thời gian trên lớp, giảng viên và sinh viên cùng làm việc để giúp cho sinh viên đạt được 3 cấp độ nhận thức cao hơn (phân tích, đánh giá, sáng tạo) [4].

Đối với phương pháp thảo luận nhóm: Giảng viên cần hướng dẫn sinh viên sinh viên cách thức tổ chức, tham gia và thực hiện thảo luận nhóm trên phần mềm giảng dạy. Kết thúc mỗi buổi thảo luận nhóm, giảng viên yêu cầu trưởng nhóm gửi kết quả ghi chép và đánh giá tính chủ động, tích cực của thành viên nhóm trong hoạt động nhóm để giảng viên kịp thời động viên các sinh viên tích cực và nhắc nhở các sinh viên thụ động, thiếu tự giác trong hoạt động thảo luận nhóm.

Giảng viên cần tăng thời gian tương tác, giao tiếp, làm việc với sinh viên không chỉ bó hẹp trong không gian lớp học trực tuyến. Thầy cô tiếp tục hỗ trợ, trao đổi, giải đáp thắc mắc của người học về nội dung thảo luận trên các công cụ tương tác trực tuyến sau giờ học như messenger, nhóm zalo, email….

Đối với phương pháp công não: Giảng viên cần trau dồi khả năng sử dụng linh hoạt các công cụ dạy học trực tuyến, làm chủ các công cụ, thiết bị công nghệ, không ngừng học tập nhằm tạo ra một giờ học hấp dẫn, hiệu quả. Bên cạnh đó, giảng viên phải có tốc độ đánh máy nhanh để ghi chép lại các ý tưởng chính xác, đầy đủ. Trong giờ học trực tuyến, sinh viên dễ bị hấp dẫn bởi các hoạt động khác vì sự quan sát của giảng viên bị hạn chế hơn rất nhiều so với học tập trực tiếp. Chính vì vậy, chủ đề công não cần phải hấp dẫn, có thể phát triển thành nhiều ý tưởng khác nhau. Giảng viên có thể huy động các sinh viên chưa có ý tưởng tham gia vào việc đánh giá các ý tưởng

bằng cách lựa chọn ý tưởng khoa học nhất, phù hợp nhất với quan điểm của bản thân, thể hiện đặc trưng của chủ đề học tập. Giảng viên có thể kết hợp phương pháp công não - viết bằng cách yêu cầu sinh viên trình bày ý tưởng dưới dạng sơ đồ tư duy.

Đối với phương pháp "Sơ đồ tư duy": Giảng viên cần hướng dẫn sinh viên cách đọc giáo trình, tài liệu, slide bài giảng để tìm chủ đề, tìm nội dung chính và đưa nội dung chính vào sơ đồ tư duy. Sau đó tóm tắt các nội dung của vấn đề/bài học/chương dưới dạng sơ đồ tư duy. Việc xây dựng bài học trên sơ đồ tư duy giúp sinh viên dễ ghi nhớ, nắm được cốt lõi của vấn đề. Sơ đồ tư duy là phương tiện ghi chép đầy sáng tạo và rất hiệu quả. Việc sử dụng sơ đồ tư duy có thể sử dụng sơ đồ tư duy có tính đơn giản, ngôn ngữ là phương tiện chủ đạo hoặc có thể sử dụng màu sắc, hình ảnh kết hợp ngôn ngữ để kích thích não bộ, giúp quá trình ghi nhớ và tái hiện thông tin dễ dàng hơn. Đây cũng là một cách khuyến khích tính sáng tạo của sinh viên trong học tập.

Tóm lại, để đạt hiệu quả trong phương pháp dạy học kết hợp, giảng viên phải biết kết hợp linh hoạt các phương pháp dạy học hiện đại và truyền thống, sẽ giúp nâng cao hiệu quả trong quá trình giảng dạy và học tập.

3. KẾT LUẬN

Dạy học kết hợp là một bước chuyển tiếp từ mô hình học tập truyền thống sang mô hình học tập mới. Do đó, dạy học kết hợp không phải là việc chuyển đổi hoàn toàn từ hình thức dạy học truyền thống sang hình thức trực tuyến, mà là sự kết hợp linh hoạt giữa hai hình thức này để tạo ra một môi trường học tập đa dạng, linh hoạt và phù hợp với nhu cầu học tập của sinh viên trong thời đại công nghệ số hiện nay.

Trong nội dung bài báo này, tác giả đã làm rõ những ưu điểm mà phương pháp dạy học kết hợp mang lại. Việc áp dụng dạy học kết hợp giúp tăng cường sự tương tác giữa giáo viên và học sinh, tạo ra môi trường học tập đa chiều và phong phú. Đồng thời, nó cũng khuyến khích sự tự chủ và sáng tạo của sinh viên trong quá trình học tập. Từ đó, tác giả đã đề xuất những kiến nghị, giải pháp dạy học kết hợp có hiệu quả trong giảng dạy các môn khoa học Mác - Lênin tại Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, "Thông tư số 12/2016/TT-BGDĐT ngày 22/4/2016 về quy định ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý, tổ chức đào tạo qua mạng", https://moet.gov.vn/giaoducquocdan/tang-cuong-ung-dung-cntt

[2] Quốc hội, "Luật Giáo dục", NXB Chính trị Quốc gia sự thật, tr.3, (2019).

[3] Trần Thị Tuyết Oanh, "Giáo trình giáo dục học - tập 1", NXB Đại học Sư phạm Hà Nội, tr. 184, (2006).

[4] Đỗ Tùng, Hoàng Công Kiên, "Áp dụng mô hình lớp học đảo ngược trong dạy học trực tuyến tại Trường Đại học Hùng Vương", Tạp chí Khoa học và Công nghệ, tập 19, Số 2, tr. 37-45, (2020).

Thông tin liên hệ: **Nguyễn Thị Mỹ Hạnh**

Điện thoại: 0933 997 666 - Email: ntmyhanh@uneti.edu.vn
Khoa Lý luận chính trị và Pháp luật, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp.

-
-